EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 1.7.2021.
COM(2021) 348 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

saskaņā ar 75. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Regulā (ES) Nr. 909/2014 par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu Eiropas Savienībā, centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un grozījumiem Direktīvās 98/26/EK un 2014/65/ES un Regulā (ES) Nr. 236/2012

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

saskaņā ar 75. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Regulā (ES) Nr. 909/2014 par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu Eiropas Savienībā, centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un grozījumiem Direktīvās 98/26/EK un 2014/65/ES un Regulā (ES) Nr. 236/2012

1. IEVADS

Regulas par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu Eiropas Savienībā un centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem[1] (CVDR) mērķis ir uzlabot norēķinu drošību un efektivitāti, kā arī nodrošināt kopīgu prasību kopumu centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem (CVD) visā ES. Tā tika pieņemta 2014. gadā, bet atsevišķas prasības sāka piemērot tikai pēc attiecīgo regulatīvo tehnisko standartu (RTS) pieņemšanas dažus gadus vēlāk.

CVDR 75. pantā ir noteikts, ka Komisijai līdz 2019. gada 19. septembrim ir jāpārskata regula un jāsagatavo vispārējs ziņojums par plašu jautājumu loku. Ziņojuma sagatavošana tika atlikta, un tā tvērums ir šaurāks nekā noteikts CVDR, jo dažu pasākumu piemērošana aizkavējās, kā arī centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem saskaņā ar CVDR (atkārtoti) piešķirto atļauju skaits tikai nesen sasniedza tādu, kas ir pietiekams, lai varētu veikt visaptverošu novērtējumu. Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes (EVTI) regulas[2] 81. panta 2.c punktā ir arī noteikts, ka Komisijai ir jānovērtē iespējamā EVTI uzraudzība attiecībā uz trešo valstu CVD.

Gatavojot šo ziņojumu, Komisija iesaistījās plašā apspriešanās procesā. Kopumā CVDR sasniedz savus sākotnējos mērķus – uzlabot norēķinu efektivitāti ES un CVD stabilitāti. Attiecībā uz dažām jomām, ņemot vērā, ka prasības tiek piemērotas salīdzinoši nesen, būtu pāragri ieviest būtiskus grozījumus CVDR. Tomēr ieinteresētās personas ir paudušas bažas par konkrētu tādu noteikumu īstenošanu, kuri jau tiek piemēroti (t. i., attiecībā uz pārrobežu pakalpojumu sniegšanu, piekļuvi komercbanku naudai, regulējumu attiecībā uz trešo valstu CVD). Augsta līmeņa foruma kapitāla tirgu savienības jomā gala ziņojumā[3] Komisijai ir arī ieteikts veikt mērķtiecīgu CVDR pārskatīšanu, lai stiprinātu CVD "pasi" un uzlabotu uzraudzības konverģenci starp valstu kompetentajām iestādēm, uzlabotu pārrobežu norēķinu pakalpojumu sniegšanu Eiropas Savienībā, veicinātu konkurenci un radītu izmaksu ietaupījumus. Tika paustas arī bažas par norēķinu disciplīnas režīma samērīgumu un tā ietekmi uz finanšu stabilitāti. Dažas no šīm bažām, šķiet, izgaismo spiediens, kam tirgus ir pakļauts Covid-19 pandēmijas dēļ.

Komisija atzina, ka daži no šiem problēmjautājumiem ir jārisina, un jaunajā KTS Rīcības plānā[4], kas tika pieņemts 2020. gada septembrī, tā paziņoja, ka apsvērs iespēju grozīt

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 909/2014 (2014. gada 23. jūlijs) par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu Eiropas Savienībā, centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un grozījumiem Direktīvās 98/26/EK un 2014/65/ES un Regulā (ES) Nr. 236/2012 (OV L 257, 28.8.2014.).

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1095/2010 (2010. gada 24. novembris), ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi), groza Lēmumu Nr. 716/2009/EK un atceļ Komisijas Lēmumu 2009/77/EK (OV L 331, 15.12.2010.).

[3] https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/business_economy_euro/growth_and_investment/documents/200610-cmu-high-level-forum-final-report_en.pdf.

[4] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Kapitāla tirgu savienība cilvēku un uzņēmumu labā – jauns rīcības plāns", COM(2020) 590.

noteikumus, lai uzlabotu pārrobežu pakalpojumu sniegšanu un veicinātu integrētākas pēctirdzniecības vides attīstību ES.

Šajā ziņojumā ir apkopotas galvenās jomas, kas tiek pārskatītas, lai nodrošinātu CVDR mērķu sasniegšanu samērīgākā, efektīvākā un lietderīgākā veidā. Ņemot vērā apzinātos būtiskos problēmjautājumus, un kā arī paziņots Komisijas 2021. gada darba programmā,[5] Komisija apsver iespēju iesniegt tiesību akta priekšlikumu par grozījumiem CVDR, lai uzlabotu tās efektivitāti un lietderību (CVDR *REFIT*), ņemot vērā ietekmes novērtējumu, kurā tiks padziļināti apsvērti visatbilstošākie risinājumi.

2. CENTRĀLO VĒRTSPAPĪRU DEPOZITĀRIJU REGULA (CVDR)

CVD[6] ir finanšu tirgiem sistēmiski nozīmīgas finanšu iestādes. Tiem ir būtiska nozīme primārajā tirgū, jo tie centralizē pirmo reizi emitētu vērtspapīru sākotnējo grāmatošanu ("notāra pakalpojumi"). Tie pārvalda infrastruktūru ("vērtspapīru norēķinu sistēmas"), kas ļauj pabeigt vērtspapīru darījumus ("norēķini"). Tie arī uztur vērtspapīru kontus, kuros tiek grāmatots, cik daudz vērtspapīru kurš ir emitējis, un kuros tiek grāmatota katra šo vērtspapīru turētāju maiņa ("centralizētās uzturēšanas pakalpojumi"). Saskaņā ar ECB datiem vērstpapīru vērtība ES vērtspapīru norēķinu sistēmās 2019. gada beigās pārsniedza 53 triljonus EUR, un tās minētajā gadā apstrādāja vairāk nekā 420 miljonus piegādes instrukciju 1120 triljonus EUR lielam kopējam apgrozījumam.[7]

CVD ir būtiski ekonomikas finansēšanai. CVD ir nozīme emisijas procesā, turklāt caur to uzturētajām vērtspapīru norēķinu sistēmām plūst to vērtspapīru nodrošinājums, kurus uzņēmumi, bankas un citas iestādes izvieto līdzekļu piesaistīšanai. Tie ir arī būtiski monetārās politikas īstenošanai, jo tie veic vērtspapīru norēķinus centrālās bankas monetārās politikas operācijās.

CVDR bija izšķiroša nozīme ES centienos saskaņot pēctirdzniecību, jo ar to tika ieviesti:

- īsāki norēķinu periodi;
- norēķinu disciplīnas pasākumi (obligāti naudas sodi un "iepirkšana" norēķinu neizpildes gadījumā, ziņošana par norēķinu neizpildi);
- stingri organizatoriskie darījumu veikšanas noteikumi un prudenciālās prasības CVD;
- paaugstinātas prudenciālās un uzraudzības prasības CVD un citām iestādēm, kuras sniedz banku pakalpojumus, kas atbalsta vērtspapīru norēķinus;
- pases sistēma, kas atļauju saņēmušajiem CVD ļauj sniegt savus pakalpojumus visā ES, ievērojot īpašu procedūru.

CVDR mērķis bija arī īstenot ES finanšu tirgu infrastruktūrām paredzētos starptautiskos standartus (*CPMI-IOSCO* Finanšu tirgu infrastruktūru principi (FTIP)).

3. IEINTERESĒTO PERSONU PIENESUMS

Šī ziņojuma sagatavošanā:

[5] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Komisijas darba programma 2021. gadam. Vitāla Savienība nestabilitātes pilnā pasaulē", COM(2020) 690.

[6] Šajā dokumentā atsauces uz CVD attiecīgā gadījumā attiecas arī uz abiem starptautiskajiem centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem (SCVD). SCVD ir tādu CVD apakškategorija, kas specializējas starptautisko obligāciju emisijā (kuras dēvē par "eirooobligācijām").

[7] Eiropas Centrālās bankas Vērtspapīru turējumu statistikas datubāze https://sdw.ecb.europa.eu/browse.do?node=9691130 (piekļuve 29.4.2021.).

- dalībvalstu ekspertu grupas sanāksme, kurā bija uzaicināta piedalīties arī Eiropas Centrālā banka (ECB), Eiropas Parlaments un EVTI (2020. gada septembris);
- EVTI saskaņā ar CVDR 74. pantu iesniedza Komisijai savus pirmos divus ziņojumus par CVDR īstenošanu (t. i., par internalizētiem norēķiniem un pārrobežu pakalpojumu sniegšanu) (2020. gada novembris). 2021. gada vidū gaidāmi vēl divi ziņojumi (par to, kā CVD izmanto tehnoloģisko inovāciju, un par banku tipa papildpakalpojumu sniegšanu);
- mērķtiecīga apspriešanās par CVDR īstenošanu, kura norisinājās no 2020. gada 8. decembra līdz 2021. gada 2. februārim un kuras ietvaros atbildes iesniedza 91 ieinteresētā persona. Saņemto atbilžu detalizēts kopsavilkums ir sniegts atsauksmju pārskatā[8]. Komisija saņēma arī konfidenciālas atbildes. Komisijas organizētās apspriešanas par ES regulējumu kriptoaktīvu tirgiem[9] ietvaros, kurā tika saņemtas atbildes no 198 respondentiem, dažas ieinteresētās personas izvirzīja arī ar CVDR saistītus jautājumus.

4. GALVENĀS KONSTATĒTĀS PROBLĒMAS

4.1. Ar CVD pakalpojumu sniegšanu iekšzemē un pāri robežām saistīto apgrūtinošo prasību precizēšana un vienkāršošana

Attiecībā uz darbību iekšzemē – ES CVD ir jāsaņem piederības dalībvalsts iestāžu izsniegta atļauja, un tie ir pakļauti šo iestāžu pastāvīgai uzraudzībai. Lielākā daļa mērķtiecīgās apspriešanās respondentu (gan publiskās iestādes, gan CVD) apgalvoja, ka centrālo vērtspapīru depozitāriju ikgadēja pārskatīšana un izvērtēšana ir nesamērīga un ar ierobežotu pievienoto vērtību. Tie arī pauda bažas par šīm darbībām nepieciešamās informācijas samērīgumu.

Eiropas Savienībā pases piešķiršanas režīmi ļauj uzņēmumiem, kuri kādā dalībvalstī ir saņēmuši atļauju, sniegt savus pakalpojumus visā vienotajā tirgū, tādējādi veicinot konkurenci. Citās jomās uzņēmējas dalībvalsts iestādes pārrobežu pakalpojumus sniedzošajām vienībām parasti nosaka minimālas papildu prasības. Tomēr centrālie vērtspapīru depozitāriji pakalpojumus finanšu instrumentiem, kuri izveidoti saskaņā ar citas dalībvalsts tiesību aktiem, var sniegt tikai, ievērojot īpašu procedūru, saskaņā ar kuru ir nepieciešama uzņēmējas dalībvalsts piekrišana, pamatojoties uz CVD atbilstību uzņēmējas dalībvalsts tiesību aktiem sabiedrību tiesību jomā un piederības un uzņēmējas dalībvalsts iestāžu sadarbību pirms – un dažos gadījumos arī pēc – pases piešķiršanas.

Atsauksmes liecina, ka CVD pārrobežu pakalpojumu sniegšana ir bijusi ierobežota.[10] Piemēram, kā norādījusi EVTI, vairumam CVD citu dalībvalstu emitentu emitēto vērtspapīru norēķini veido mazāk nekā 5 % no to darbības norēķinu jomā, lai gan tā veido vairāk nekā 80 % no SCVD darbības.

Tādēļ ieinteresētās personas vienbalsīgi aicināja Komisiju precizēt un vienkāršot pases piešķiršanas noteikumus, it īpaši, lai samazinātu administratīvo slogu un izmaksas. Tika

[8] https://ec.europa.eu/info/consultations/finance-2020-csdr-review_en.

[9] https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12089-Directive-regulation-establishing-a-European-framework-for-markets-in-crypto-assets/public-consultation_en.

[10] EVTI ziņojums "Cross-border services and handling of applications under Article 23 of CSDR" ("Pārrobežu pakalpojumi un pieteikumu izskatīšana saskaņā ar CVDR 23. pantu"), 5.11.2020.

ierosināti dažādi risinājumi, sākot no tālejošākiem (esošās procedūras aizstāšana ar vienkāršu paziņošanu, tāpat kā citām finanšu iestādēm) līdz vairāk tehniskiem (mērķtiecīgi grozījumi pašreizējā regulējumā, piemēram, atļaujot atsevišķu finanšu instrumentu (piemēram, obligāciju) pārrobežu apkalpošanu bez pases piešķiršanas procedūras ievērošanas; precizējumi attiecībā uz piederības un uzņēmējas dalībvalsts iestāžu novērtējumu; procedūras satura un formāta standartizācija).

Pamatojoties uz šīm atsauksmēm, ir lietderīgi izvērtēt noteikumus par CVD ikgadējo pārskatīšanu un izvērtēšanu, jo īpaši to biežumu un saturu, kā arī CVDR noteiktās pases piešķiršanas prasības.

4.2. Uzraudzības konverģences uzlabošana starp CVD uzraudzībā iesaistītajām iestādēm

Lai gan atļauju (atkārtotas) izsniegšanas procesam ir bijis nepieciešams laiks, patlaban gandrīz visi ES CVD ir saņēmuši atļaujas saskaņā ar CVDR; pārējie, ja vien tiem atļauja ir piešķirta saskaņā ar iepriekš piemērojamiem valsts tiesību aktiem, turpina darboties saskaņā ar klauzulu par tiesībām saglabāt iepriekš spēkā esošos nosacījumus. Tā kā kopš CVDR pieņemšanas ir pagājuši jau septiņi gadi, daudzas ieinteresētās personas ir atbalstījušas minētās klauzulas termiņa beigu datuma ieviešanu, lai Eiropas Savienības CVD starpā tiktu nodrošināti vienlīdzīgi konkurences apstākļi.

Turklāt daudzas ieinteresētās personas ir lūgušas Komisiju uzlabot uzraudzības konverģenci attiecībā uz CVD, kas darbojas gan valsts, gan pārrobežu līmenī. Piemēram, lielākā daļa respondentu, kas piedalījās mērķtiecīgajā apspriešanā, uzskatīja, ka ir nepieciešams uzlabot iestāžu sadarbību un palielināt konverģenci pārskatīšanas un izvērtēšanas procesā, jo šobrīd tiek izmantotas dažādas pieejas. Tika arī ieteikts precizēt attiecīgo iestāžu lomu atļauju piešķiršanas procesā, kā arī pārskatīšanas un izvērtēšanas procedūrā.

Turklāt CVDR prasību atšķirīgā piemērošana un nepietiekama sadarbība starp piederības un uzņēmējas dalībvalsts iestādēm kavē patiesi vienota norēķinu tirgus izveidi. Šī iemesla dēļ daudzas ieinteresētās personas, tai skaitā EVTI un Augsta līmeņa forums kapitāla tirgu savienības jomā, aicināja uzlabot uzraudzības konverģenci un pastiprināt iestāžu sadarbību. Piemēram, uzraudzītāju kolēģijas izveide attiecībā uz CVD, kuri izmanto pasi, ja šāda sadarbība ir formālāka un uz to attiecas īpaši noteikumi, ir brīvprātīga, un par to lemj CVD piederības dalībvalsts iestāde; praksē līdz šim ir izveidota tikai viena kolēģija.

Tādēļ, lai nodrošinātu patiesi vienotu tirgu CVD, būtu jāturpina apsvērt klauzulas par tiesībām saglabāt iepriekš spēkā esošos nosacījumus termiņa beigu datuma ieviešanu attiecībā uz ES CVD un dažādus risinājumus, kā uzlabot sadarbību starp iestādēm un stiprināt uzraudzības konverģenci (piemēram, nosakot prasību obligāti izveidot kolēģijas, piešķirot EVTI pilnvaras attiecībā uz RTS).

4.3. Banku tipa papildpakalpojumu sniegšanas atvieglošana

CVDR veicina norēķinus centrālās bankas naudā; tomēr uz CVD piekļuvi citu valstu centrālajām bankām attiecas stingri nosacījumi, un tāpēc praksē tā ir diezgan ierobežota. Lai risinātu šīs grūtības, noteiktos apstākļos CVDR ļauj veikt norēķinus arī, izmantojot komercbankas naudu. Komercbanku naudu var nodrošināt CVD pats, ja tas ir licencēts sniegt banku tipa papildpakalpojumus, vai kredītiestāde. CVD, kas sniedz banku tipa papildpakalpojumus, ir jāizpilda papildu prasības, jo attiecībā uz CVD un tā dalībniekiem pastāv būtiski kredīta un likviditātes riski. Izmantojot banku, CVD ir jāizmanto norīkota kredītiestāde (t. i., ierobežotas licences banka, kura ir ieviesta ar CVDR un kura sniedz

pakalpojumus tikai CVD, un kurai risku mazināšanas nolūkā ir jāatbilst papildu prasībām), ja to norēķinu darbība pārsniedz noteiktas robežvērtības; zem minētajām robežvērtībām tie var izmantot komerciālu kredītiestādi.

Dažas ieinteresētās personas, galvenokārt CVD, apgalvoja, ka CVDR kavē norēķinus ārvalstu valūtās un tādējādi samazina pārrobežu darbības iespējas un ierobežo konkurenci. Jo īpaši tās norādīja, ka prasības, saskaņā ar kurām tie var sniegt banku tipa papildpakalpojumus, ir pārāk ierobežojošas un rada lielas izmaksas. To apliecina fakts, ka līdz šim atļauju šādu pakalpojumu sniegšanai saskaņā ar CVDR ir saņēmuši tikai četri CVD. Turklāt nav nevienas norīkotas kredītiestādes. Dažas ieinteresētās personas arī norādīja, ka robežvērtības, zem kurām CVD norēķinu veikšanai var izmantot komercbanku, nevis norīkotu kredītiestādi, ir pārāk zemas. Dažas publiskās iestādes arī ir paudušas gatavību pārskatīt dažus noteikumu aspektus, neapdraudot finanšu stabilitāti. Tomēr citas ieinteresētās personas, tostarp daži CVD un CVD dalībnieki, norādīja, ka noteikumu atvieglošana varētu apdraudēt vienlīdzīgus konkurences apstākļus starp bankām un CVD vai pat, iespējams, palielināt kaitīgas ietekmes risku.

Ir lietderīgi novērtēt, vai ir nepieciešams vienkāršot un padarīt samērīgākas dažas prasības, lai risinātu ar norēķinu veikšanu komercbanku naudā saistītās problēmas, vienlaikus nodrošinot finanšu sistēmas noturību. Lai atvieglotu piekļuvi norēķiniem ES valūtās, izmantojot centrālajā bankā atvērtus kontus, Komisija aicina Eiropas Centrālo banku sistēmu apsvērt iespējas atvieglot citās dalībvalstīs atļauju saņēmušajiem ES CVD piekļuvi to centrālo banku pakalpojumiem.

4.4. Ar norēķinu disciplīnu saistītā nesamērīgā sloga un izmaksu samazināšana

Norēķinu disciplīnas piemērošanas sākums ir paredzēts 2022. gada 1. februārī, kad spēkā stāsies attiecīgie RTS[11]. Tās galvenie elementi ir naudas sodu ieviešana CVD dalībniekiem norēķinu neizpildes gadījumā un obligātā iepirkšana gadījumos, kad CVD dalībnieks nepiegādā nodrošinājumu noteiktā termiņa pagarinājuma periodā. Neraugoties uz pieredzes trūkumu noteikumu piemērošanā, satvara izstrāde un specifikācija RTS ietvaros ir ļāvusi visām ieinteresētajām pusēm labāk izprast režīmu un problēmas, kas varētu rasties sakarā ar tā īstenošanu, it īpaši krīžu laikā, piemēram, Covid-19 krīzes laikā 2020. gada pavasarī. Mērķtiecīgajā apspriešanā vislielākā uzmanība tika pievērsta norēķinu disciplīnai, un atsauksmes sniedza gandrīz visi respondenti. Eiropas Parlaments savā rezolūcijā par kapitāla tirgu savienības turpmāko veidošanu[12] ir arī aicinājis Komisiju pārskatīt norēķinu disciplīnas režīmu, ņemot vērā Covid-19 krīzi un *Brexit*.

Gandrīz visas ieinteresētās personas norādīja, ka **ievērojami trūkst skaidrības par tādu noteikumu piemērošanas jomu, kuri attiecas uz obligāto iepirkšanu**. To apstiprina arī lielais skaits EVTI un Komisijai iesniegto pieprasījumu, kuros lūgts skaidrojums satvara darbības nodrošināšanai.

Turklāt lielākā daļa respondentu, kas piedalījās mērķtiecīgajā apspriešanā, norādīja, ka **būtu jāpārskata noteikumi par iepirkšanu**, un vairums no tiem atbalstīja **brīvprātīgu, nevis obligātu iepirkšanu**. Tika apgalvots, ka obligāta iepirkšana samazinās tirgus likviditāti,

[11] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2018/1229 (2018. gada 25. maijs), ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 909/2014 papildina attiecībā uz regulatīvajiem tehniskajiem standartiem par norēķinu disciplīnu (OV L 230, 13.9.2018.).

[12] Eiropas Parlamenta 2020. gada 8. oktobra rezolūcija par kapitāla tirgu savienības (KTS) turpmāko veidošanu: kapitāla tirgus finansējuma pieejamības uzlabošana, jo īpaši MVU, un mazo ieguldītāju dalības iespēju palielināšana (2020/2036(INI)), 21. punkts.

palielinās izmaksas investoriem un radīs neizdevīgus konkurences apstākļus Eiropas Savienības CVD, kad tie konkurēs ar trešo valstu CVD, kuriem nav jāievēro līdzīgi noteikumi.

Turklāt lielākā daļa respondentu, kas piedalījās mērķtiecīgajā apspriešanā, uzskatīja, ka **norēķinu disciplīnai, it īpaši obligātajai iepirkšanai, būtu bijusi ievērojama negatīva ietekme uz tirgu Covid-19 izraisīto tirgus satricinājumu laikā**[13], jo tā būtu: i) palielinājusi likviditātes spiedienu, ii) paaugstinājusi to vērtspapīru izmaksas, kas pakļauti iepirkšanas riskam, un iii) mazinājusi spēju ierobežot riskus.

Tomēr dažas ieinteresētās personas **atbalstīja obligātu iepirkšanu**, apgalvojot, ka: brīvprātīga iepirkšana pašlaik nestimulē neredzamo struktūrvienību procedūru optimizāciju, kuras arī var izraisīt norēķinu neizpildi; būs ievērojama vilcināšanās veikt brīvprātīgas iepirkšanas no lielajiem tirgus dalībniekiem; un viņi jau ir veikuši ievērojamas investīcijas, lai nodrošinātu atbilstību regulējumam.

Sabiedriskā apspriešana, kā arī EVTI un Komisijai iesniegtie jautājumi ir parādījuši, ka varētu būt nepieciešami arī skaidrojumi **par tādu noteikumu piemērošanas jomu, kas attiecas uz naudas sodiem**. Turklāt šķiet, ka dažās dalībvalstīs pašreizējo naudas sodu aprēķināšanas metodiku nevar piemērot[14], jo nav oficiālas procentu likmes uz nakti izsniegtiem kredītiem.

Ņemot vērā ieinteresēto personu atsauksmes, Komisijai ir lietderīgi, ņemot vērā ietekmes novērtējumu, apsvērt iespēju ierosināt konkrētus grozījumus attiecībā uz norēķinu disciplīnas regulējumu, jo īpaši noteikumus par obligātu iepirkšanu, lai padarītu sistēmu samērīgāku un izvairītos no iespējamām nevēlamām sekām.

4.5. Uzlabot regulējumu attiecībā uz trešo valstu CVD

EVTI regulas 81. panta 2.c punktā ir noteikts, ka visaptveroši ir jānovērtē iespējama EVTI uzraudzība attiecībā uz trešo valstu CVD, izskatot tādus konkrētus aspektus kā, piemēram, atzīšana, kas balstīta uz sistēmisko nozīmīgumu, pastāvīga atbilstība, naudas sodi un periodiski soda maksājumi.

Pašlaik trešo valstu centrālie vērtspapīru depozitāriji notāra un centralizētās uzturēšanas pakalpojumus var sniegt tikai pēc tam, kad Komisija ir pieņēmusi lēmumu par līdzvērtību attiecībā uz trešās valsts tiesisko regulējumu un ir saņemta atzīšana no EVTI. EVTI nav tiešu uzraudzības pilnvaru pār atzītiem trešo valstu CVD. Tomēr principā trešo valstu CVD, kas sniedza savus pakalpojumus Eiropas Savienībā pirms CVDR stāšanās spēkā, var turpināt to darīt saskaņā ar klauzulu par tiesībām saglabāt iepriekš spēkā esošos nosacījumus, kurai nav termiņa beigu datuma.

[13] Saskaņā ar EVTI (https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma_50-165-1287_report_on_trends_risks_and_vulnerabilities_no.2_2020.pdf) 2020. gada martā norēķinu neizpilde attiecībā uz kapitāla vērtspapīriem bija pieaugusi līdz 14 % (2019. gadā – 6 %), bet attiecībā uz obligācijām sasniedza gandrīz 6 % (2019. gadā – 3 %); tomēr pa šo laiku šie rādītāji lielā mērā ir uzlabojušies un sasniedz iepriekšējos līmeņus.

[14] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2017/389 (2016. gada 11. novembris), ar ko papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 909/2014 attiecībā uz naudas sodu aprēķināšanas parametriem par norēķinu neizpildēm un CVD darbībām uzņēmējās dalībvalstīs, OV L 65, 10.3.2017.

Līdz šim Komisija ir pieņēmusi tikai vienu lēmumu par līdzvērtību (attiecībā uz Apvienoto Karalisti), kurš ir spēkā līdz 2021. gada 30. jūnijam, un EVTI ir atzinusi tikai Apvienotās Karalistes CVD. Tāpēc praktiskā pieredze attiecībā uz trešo valstu režīmu ir ierobežota.

Ņemot vērā iepriekš minēto, lielākā daļa ieinteresēto personu šajā posmā neatbalstīja visaptveroša satvara ieviešanu trešo valstu CVD atzīšanai un uzraudzībai. Tomēr apspriešanā atklājās dažas jomas, attiecībā uz kurām, iespējams, vajadzētu turpināt apsvērt piemērojamo noteikumu stiprināšanu.

Attiecībā **uz klauzulu par tiesībām saglabāt iepriekš spēkā esošos nosacījumus**, pirmkārt, šķiet, ka nav pietiekamas informācijas par to, kādus pakalpojumus saskaņā ar minēto klauzulu trešo valstu CVD patlaban sniedz finanšu instrumentiem, kas izveidoti saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesību aktiem. EVTI un daudzas ieinteresētās personas atbalstīja paziņošanas prasības ieviešanu, lai uzlabotu tirgus pārredzamību. Otrkārt, dažas ieinteresētās personas apšaubīja nevienlīdzīgu konkurences apstākļu esību starp ES CVD un trešo valstu CVD, kas turpina darboties saskaņā ar minēto klauzulu.

Turklāt tika uzdoti jautājumi par trešo valstu noteikumu **piemērošanas jomu**. Pirmkārt, **EVTI veikta atzīšana** pašlaik nav nepieciešama **trešo valstu CVD, kas sniedz norēķinu pakalpojumus finanšu instrumentiem, kuri izveidoti saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem**. EVTI atbalsta atzīšanas tvēruma paplašināšanu, attiecinot to uz norēķinu pakalpojumiem, un apgalvo, ka tādējādi tiktu nodrošināta finanšu stabilitāte un investoru aizsardzība, kā arī vienlīdzīgi konkurences apstākļi Eiropas Savienības un trešo valstu CVD. Tomēr ir maz informācijas par to, vai trešo valstu CVD iesaistās šādās darbībās. Otrkārt, dažas ieinteresētās personas aicināja Komisiju **precizēt tādu finanšu instrumentu tvērumu**, kuriem ir nepieciešama atzīšana, ņemot vērā pases piešķiršanas noteikumus, kuros izmanto līdzīgu terminoloģiju.

Tāpēc ir lietderīgi novērtēt, vai ir vajadzīgi turpmāki uzlabojumi regulējumā attiecībā uz trešo valstu CVD (piemēram, termiņa beigu datums klauzulai par tiesībām saglabāt iepriekš spēkā esošos nosacījumus, paziņošanas prasības ieviešana), lai nodrošinātu ES finanšu stabilitāti un vienlīdzīgus konkurences apstākļus starp Eiropas Savienības un trešo valstu CVD, ņemot vērā attiecīgos starptautiski saskaņotos finanšu tirgu infrastruktūru principus (FTIP).

4.6. Tehnoloģiskās inovācijas izmantošana

Sadalītās virsgrāmatas tehnoloģija (SVT) un vērtspapīru žetonizācija var pārveidot tīrvērti un norēķinus, vienkāršojot procesus, samazinot izmaksas un palielinot drošību. Komisija 2020. gada septembrī publicēja priekšlikumu[15] par izmēģinājuma režīmu attiecībā uz tirgus infrastruktūrām, kuru pamatā ir SVT.

Mērķtiecīgās apspriešanās respondenti norādīja, ka CVDR arī turpmāk jābūt tehnoloģiski neitrālai un tai ir jānodrošina, ka jaunajiem pakalpojumu sniedzējiem piemēro tādus pašus noteikumus kā esošajiem pakalpojumu sniedzējiem (princips "tas pats pakalpojums, tāds pats risks, tādi paši noteikumi"). Lielākā daļa ieinteresēto personu apgalvoja, ka jebkādi grozījumi CVDR, kuru mērķis būtu pilnībā izmantot tehnoloģiju potenciālu, būtu jāatliek līdz brīdim, kas būs pieņemts Komisijas priekšlikums par izmēģinājuma režīmu un gūtas atziņas no tā īstenošanas.

[15] Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes regula par izmēģinājuma režīmu attiecībā uz tirgus infrastruktūrām, kuru pamatā ir sadalītās virsgrāmatas tehnoloģija, COM(2020) 594.

Arī turpmāk tiks apsvērts, kā CVDR ietekmē tas, ka CVD izmanto tehnoloģijas. Komisija arī aicina EVTI apsvērt, vai ar tās kompetencē esošajiem uzraudzības konverģences instrumentiem varētu atvieglot centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem tehnoloģiskās inovācijas izmantošanu vai arī šajā nolūkā varētu būt nepieciešami grozījumi esošajos RTS.

4.7. Jomas, par kurām ieinteresētās personas uzskata, ka tajās šajā posmā turpmāki pasākumi nav nepieciešami

Lielākā daļa ieinteresēto personu piekrita, ka norēķinu internalizētāju ziņotie dati[16] ir efektīvi, lietderīgi, saskaņoti, atbilstīgi un nodrošina ES pievienoto vērtību, tādējādi palielinot tirgus pārredzamību. Turklāt ieinteresētās personas norādīja, ka minētais pienākums ir spēkā ierobežotu laiku un ir pāragri to pārskatīt. Tomēr, tā kā internalizēta darbība norēķinu jomā pieaug, ko apstiprina arī EVTI[17], ir nepieciešama rūpīga uzraudzība, lai novērstu jaunus riskus finanšu stabilitātei.

Tikai dažas ieinteresētās personas pauda viedokli par pasākumiem tādas ietekmes uz nodokļu maksātajiem ierobežošanai, kas rodas, ja CVD neizpilda savus pienākumus. Ņemot vērā saņemto atsauksmju nelielo skaitu, Komisija uzskata, ka ir piemēroti šo aspektu detalizēti izvērtēt vēlāk, proti, kad publiskajām iestādēm un ražošanas nozarei būs lielāka pieredze CVDR īstenošanā un atveseļošanas un noregulējuma režīma īstenošanā, kuru piemēro citām finanšu tirgus infrastruktūrām (proti, centrālajiem darījumu partneriem[18]).

5. SECINĀJUMI

Ieinteresēto personu atsauksmes liecina, ka nav nepieciešamas būtiskas izmaiņas lielākajā daļā CVDR pamatprasību, kuras ir nozīmīgas pārredzamības nodrošināšanai un sistēmisko risku mazināšanai attiecībā uz norēķiniem. Tomēr, pamatojoties uz saņemtajiem viedokļiem, ir jāturpina vērtēt šajā ziņojumā izklāstītās problēmas.

Kā paziņots 2020. gada KTS Rīcības plānā un Komisijas 2021. gada darba programmā, Komisija attiecībā uz CVDR apsvērs iespēju ierosināt leģislatīvo pārskatīšanu *REFIT*, kam nepieciešams ietekmes novērtējums. Šai iniciatīvai būtu jāatbalsta Komisijas labāka regulējuma programma, novēršot nevajadzīgas izmaksas, kuras patlaban rodas uzņēmumiem, un vienlaikus jāpadara ES finanšu tirgus integrētāks, efektīvāks un drošāks, lai veicinātu investīcijas.

[16] Norēķinu internalizētāji ir iestādes, kas klientu vai savā vārdā izpilda pārveduma rīkojumus, neizmantojot vērtspapīru norēķinu sistēmu.

[17] EVTI ziņojums "CSDR Internalised Settlement" ("CVDR internalizētie norēķini"), 5.11.2020.

[18] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/23 (2020. gada 16. decembris) par centrālo darījumu partneru atveseļošanas un noregulējuma režīmu un ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1095/2010, (ES) Nr. 648/2012, (ES) Nr. 600/2014, (ES) Nr. 806/2014 un (ES) 2015/2365 un Direktīvas 2002/47/EK, 2004/25/EK, 2007/36/EK, 2014/59/ES un (ES) 2017/1132 (OV L 22, 22.1.2021.).